

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ**

**ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)
ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2:15΄**

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Γονείς και εκπαιδευτικοί απέναντι στην εφηβεία

Η στάση των γονέων και των εκπαιδευτικών απέναντι στην εφηβεία των παιδιών τους και των μαθητών/μαθητριών τους αντίστοιχα δεν μπορεί να είναι ομοιόμορφη, απλά γιατί κάθε έφηβος είναι ξεχωριστή περίπτωση και δεν επιδέχεται την αντίληψη της εφαρμογής γενικών κανόνων. Ωστόσο, υπάρχουν μερικές βασικές αρχές, οι οποίες αποτελούν το υπόστρωμα για την επιμέρους εξειδίκευση που θα εφαρμόζεται σε κάθε άτομο.

Ο διάλογος και όχι ο μονόλογος από την πλευρά των μεγάλων είναι βασική επιδίωξη. Ακόμα και αν ο έφηβος αρκείται στον μονόλογο, εμείς οφείλουμε να καλλιεργούμε τη διαλογική συζήτηση ήπια και διαλεκτικά. Εδώ ενυπάρχει και ένα δύσκολο στοιχείο. Ο γονέας αλλά και ο εκπαιδευτικός οφείλουν να αναγνωρίσουν ότι ο έφηβος δεν είναι παιδί, ότι ουσιαστικά έχει εισέλθει στον κόσμο των μεγάλων – στο φαντασιακό πεδίο του εφήβου αυτό θεωρείται δεδομένο – και ως εκ τούτου έχει τη δική του άποψη. Ο σεβασμός των μεγάλων απέναντι στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εφήβων και η έμπρακτη αναγνώριση του δικαιώματος να έχουν άποψη είναι συστατικός παράγοντας για την όποια σωστή αντιμετώπιση της εφηβείας.

Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να οδηγούμαστε σε βίαιη καταστολή της έκφρασης των λελογισμένων επιθυμιών των εφήβων, γιατί οδηγεί σε εσωστρέφεια και σε ματαίωση των στοχεύσεων τους και αυτό στη συνέχεια τροφοδοτεί τα γκρίζα πεδία της απογοήτευσης και της εσωστρέφειας. Η ορμητικότητα της εφηβείας δεν είναι αποτέλεσμα μόνο των έντονων βιολογικών και πνευματικών μετασχηματισμών του εφήβου, είναι και απόρροια του πάθους για τη ζωή, του πόθου για χειραφέτηση του ανθρώπου.

Οφείλουμε να καλλιεργούμε με επιμονή και υπομονή το βασικό παιδαγωγικό αξιακό πεδίο (σεβασμός στον άλλο, αλληλεγγύη, αγάπη για τον άνθρωπο, φιλεργατικότητα, αγωνιστική στάση ζωής κ.λπ.). Ακόμα και αν υπάρχει εναντίωση στην προσπάθειά μας, εμείς οφείλουμε με συνετό και ήπιο τρόπο να επιμένουμε διαμορφώνοντας πάντα το κατάλληλο κλίμα. Οι έφηβοι δείχνουν ότι δεν ακούνε τη γνώμη των μεγάλων αλλά ουσιαστικά συμβαίνει το αντίθετο, ειδικά όταν νιώθουν ότι η γνώμη των μεγάλων δεν

είναι απόρροια μόνο της λογικής αλλά είναι και κατάθεση ψυχής και εκδήλωση αγάπης και σεβασμού. Μπροστά στην αβεβαιότητα του μέλλοντος οι έφηβοι έχουν την ανάγκη – ανεξάρτητα αν το ομολογούν ή όχι – σταθερών σημείων και αναφορών.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η εφηβεία είναι μια όμορφη περίοδος της ζωής, μια περίοδος αμφισβήτησης, άγχους και ανησυχίας αλλά και ανακάλυψης και δημιουργίας του εαυτού μας, μια περίοδος επαναστατικής διάθεσης στη σχέση μας με την κοινωνία, μια περίοδος ρομαντικής σύλληψης του κόσμου. Και οι έφηβοι πρέπει να τη γευθούν με τις θετικές και αρνητικές όψεις της και όχι να επιχειρήσουν να την αποφύγουν και να την προσπεράσουν. Γιατί την ιδιαιτερότητα της εφηβείας δεν θα την ξαναβρούν μπροστά τους, θα την έχουν χάσει για πάντα!

Νίκος Τσούλιας

Ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.fractalart.gr/goneis-kai-ekpaideytikoi-arenanti-stin-efiveia/>

Απόσπασμα-διασκευή

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι **ορθό ή λάθος**, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεων δίπλα από τον αριθμό της κάθε πρότασης, τη λέξη **«ορθό»** ή **«λάθος»**.

- i. Το πιο πάνω κείμενο εστιάζει στη γλώσσα των νέων.
- ii. Σύμφωνα με τον συντάκτη, οι έφηβοι δεν ακούνε τη γνώμη των μεγάλων.
- iii. Στη δεύτερη παράγραφο (2^η) ο συγγραφέας περικλείει σε διπλές παύλες τη φράση – *στο φανταστικό πεδίο του εφήβου αυτό θεωρείται δεδομένο* – γιατί επιθυμεί να δώσει έμφαση στο νόημα που περικλείει.
- iv. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ο συντάκτης κάνει επίκληση στο συναίσθημα του αναγνώστη, χρησιμοποιώντας συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο.

(μονάδες 4)

A.I.2. Να γράψετε περίληψη του κειμένου, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στη στήλη της μαθητικής εφημερίδας του σχολείου σας με θέμα: «Προβλήματα των Νέων».

(μονάδες 8)

A.I.3. Στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του κειμένου «Ο διάλογος και όχι ο μονόλογος... σωστή αντιμετώπιση της εφηβείας» ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι **ο σεβασμός των μεγάλων απέναντι στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εφήβων και η έμπρακτη αναγνώριση του δικαιώματος να έχουν άποψη είναι συστατικός παράγοντας για την όποια σωστή αντιμετώπιση της εφηβείας**. Συμφωνείτε ή

διαφωνείτε με την πιο πάνω άποψη; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2)** επιχειρήματα.

(Έκταση:60-80 λέξεις)
(μονάδες 4)

A.I.4. Να γράψετε **έναν (1)** τρόπο ανάπτυξης της τέταρτης (4^{ης}) παραγράφου του κειμένου: «Οφείλουμε να καλλιεργούμε ...σταθερών σημείων και αναφορών». Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

A.I.5. Στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας κάνει χρήση της μεταφορικής/συνυποδηλωτικής γλώσσας. Αφού αναφέρετε **ένα (1)** παράδειγμα, να εξηγήσετε ποιον σκοπό του συγγραφέα εξυπηρετεί δίνοντας **δύο (2)** στοιχεία.

(μονάδες 3)

A.I.6. Να αντικαταστήσετε την καθεμία από τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμή** της, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο και το νόημα της πρότασης:

α. Ο διάλογος και όχι ο μονόλογος από την πλευρά των μεγάλων είναι βασική επιδίωξη.

β. ...η γνώμη των μεγάλων δεν είναι απόρροια μόνο της λογικής ...

(μονάδες 4)

A.I.7. Να γράψετε **ένα (1)** παράγωγο ουσιαστικό και **ένα (1)** παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα (να διευκρινίσετε ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο είναι το επίθετο στο τετράδιο απαντήσεών σας).

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
αποτελούν		
θεωρείται		

(μονάδες 4)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«...Ο διάλογος και όχι ο μονόλογος από την πλευρά των μεγάλων είναι βασική επιδίωξη. Ακόμα και αν ο έφηβος αρκείται στον μονόλογο, εμείς οφείλουμε να καλλιεργούμε τη διαλογική συζήτηση ήπια και διαλεκτικά ...».

Σε άρθρο σας που πρόκειται να δημοσιευθεί στη μαθητική εφημερίδα του σχολείου σας, αφού εξηγήσετε σε συντομία το χάσμα γενεών, να εισηγηθείτε τουλάχιστον **δύο (2)** τρόπους ενδυνάμωσης των σχέσεων εφήβων και ενηλίκων.

(Έκταση: 250-300 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ρίμες Αγάπης, αρ. 64

Εμίσεψα 'χ την Κύπρον, για να σβήσει
τ' αφτούμενον λαμπρόν που μ' εμπυρίζει·
ήρτα 'πού την Ανατολήν στην Δύσην,
να πάψει το λαμπρόν που με φλογίζει·
έφυγα 'χ τον εχθρόν μου, να σιγήσει
τες σαγιτιές που την καρδιάμ μου σκίζει·
αμμ' όσα 'πό ξαυτόν της ξωμακρίζω
τόσον περίτου αξάφτω και βακρύζω.

Ερώτηση B1

α) Να προσδιορίσετε πού οδηγείται το ποιητικό υποκείμενο εξαιτίας του έρωτά του και να εξηγήσετε αν η πράξη του αυτή έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 6)

β) Το πιο πάνω ποίημα είναι γραμμένο σε μορφή οκτάβας. Να επισημάνετε δύο (2) μορφολογικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου είδους στροφής.

(μονάδες 6)

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανδρέας Κάλβος, Ο Φιλόπατρις (απόσπασμα)

ιη΄

Μοσχοβολάει το κλίμα σου,
ω φιλτάτη πατρίς μου,

και πλουτίζει το πέλαγος
από την μυρωδιάν
των χρυσών κίτρων.

ιθ´

Σταφυλοφόρους ρίζας,
ελαφρά, καθαρά,
διαφανή τα σύννεφα
ο βασιλεύς σου εχάρισε
των Αθανάτων.

κ´

Η λαμπάς η αιώνιος
σου βρέχει την ημέραν
τους καρπούς, και τα δάκρυα
γίνονται της νυκτός
εις εσέ κρίνοι.

[...]

κγ´

Ας μη μου δώση η μοίρα μου
εις ξένην γην τον τάφον·
είναι γλυκός ο θάνατος
μόνον όταν κοιμώμεθα
εις την πατρίδα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γεώργιος Δροσίνης, [Στα ξένα]

Τώρα που θα φύγω και θα πάω στα ξένα
και θα ζούμε μήνες, χρόνους χωρισμένοι,
άφησε να πάρω κάτι κι από σένα,
γαλανή πατρίς μου πολυαγαπημένη,
άφησε μαζί μου φυλαχτό να πάρω
για την κάθε λύπη, κάθε τι κακό,
φυλαχτό από αρρώστια, φυλαχτό από Χάρο,
μόνο λίγο χώμα, χώμα Ελληνικό.

Χώμα δροσισμένο με νυχτιάς αγέρι,
χώμα βαφτισμένο με βροχή του Μάη,
χώμα μυρισμένο απ' το καλοκαίρι,
χώμα ευλογημένο, χώμα που γεννάει
μόνο με της Πούλιας την ουράνια χάρη,
μόνο με του Ήλιου τα θερμά φιλιά,

το μοσχάτο κλήμα το ξανθό σιτάρι,
τη χλωρή τη δάφνη, την πικρήν ελιά.

[...]

Κι αν το ριζικό μου – έρημο και μαύρο –
μου 'γραψε να φύγω και να μη γυρίσω,
το υστερνό συχώριο εις εσένα θα 'βρω,
το υστερνό φιλί μου θε να σου χαρίσω...
Έτσι, κι αν σε ξένα χώματα πεθάνω,
και το ξένο μνήμα θα 'ναι πλιο γλυκό
σαν θαφτείς μαζί μου στην καρδιά μου πάνω,
χώμα αγαπημένο, χώμα Ελληνικό!

Γεώργιος Δροσίνης, *Αμάραντα*, Εν Αθήναις, 1891, σσ. 119-120.

Ερώτηση Β2

α) Στα πιο πάνω ποιήματα είναι κοινό το αίσθημα της φιλοπατρίας. Να επιβεβαιώσετε αυτή την άποψη, τεκμηριώνοντάς την με **δύο (2)** στοιχεία από το κάθε ποίημα.

(μονάδες 6)

β) Να αναφέρετε τεκμηριωμένα **δύο (2)** κοινά εκφραστικά μέσα που αξιοποιούν οι ποιητές, για να εκφράσουν την αγάπη τους προς την πατρίδα.

(μονάδες 4)

B3.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Βασίλης Μιχαηλίδης, «9^η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία (Κύπρου)» (στροφή 1)

Αντάν αρτζέψαν οι κρυφοί ανέμοι τζ' εφυσούσαν
τζ' αρκίνησεν εις την Τουρτζιάν να κρυφοσυννεφιάζει
τζαι 'πού τες τέσσερις μερκές τα νέφη εκουβαλούσαν,
ώστι να κάμουν τον τζαιρόν ν' αρτζεύκει να στιβάζει
είσεν σγοιαν είχαν ούλοι τους τζ' η Τζύπρου το κρυφόν της
μες στους ανέμους τους κρυφούς είσεν το μερτικόν της.
Τζ' αντάν εφάνη η 'στραπή εις του Μωριά τα μέρη
τζ' εξάπλωσεν τζ' ακούστηκεν παντού η πουμπουρκά της
τζ' ούλα ξιλαμπρατζίσασιν, τζαι θάλασσα τζαι ξέρη,
είσεν σγοιαν είχαν ούλοι τους τζ' η Τζύπρου τα κακά της.

Ερώτηση Β3

Το ποίημα του Β. Μιχαηλίδη «9^η Ιουλίου του 1821...» αρχίζει με μία εκτεταμένη εικόνα, στην πρώτη στροφή. Αφού παρουσιάσετε την εικόνα αυτή σε συντομία, να αναφέρετε **δύο (2)** συναισθήματα που σας προκαλεί, κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(8 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Στο Δειγματικό Δοκίμιο περιλαμβάνονται ερωτήσεις απ' όλη τη Διδακτέα Ύλη, όπως έχει καθοριστεί στα Πλαίσια Μάθησης. Η εξεταστέα ύλη θα ανακοινωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.